

REPERE METODOLOGICE – LIMBA LATINĂ

INTRODUCERE

Disciplina *Limba latină* este, prin natura sa, formatoare, integratoare și generatoare de competențe în diverse arii culturale; deși în prezent cu un număr redus de ore în planurile-cadru, ea contribuie din plin la consolidarea profilului de formare al absolventului:

1. ajută la receptarea și interpretarea corectă a informațiilor și la exprimarea unor idei pe baza gândirii critice în limba maternă;
2. are o valoare în sine și este în același timp o bază solidă pentru învățarea altor limbi moderne;
3. împreună cu limba greacă veche, limba latină oferă cheia de înțelegere a lexicului științific și tehnic din varii domenii;
4. contribuie la formarea spiritului critic, util pentru folosirea în siguranță a mediilor virtuale moderne;
5. disciplinează mintea, participând la dezideratul „a învăța să înveți”;
6. oferă bazele culturii și civilizației europene, indispensabile competențelor sociale și civice;
7. promovează „dorința de a cunoaște”, concept fundamental al Antichității, care contribuie azi la spiritul de inițiativă și antreprenoriat;
8. disciplina limba latină formează oameni de cultură, promotori ai sensibilității, toleranței și respectului față de alte culturi.

Pentru anul școlar 2021-2022, procesul de predare-învățare-evaluare la *Limba latină* pentru clasa a IX-a are drept documente de referință:

- planurile-cadru în vigoare, aprobate prin O.M.E.C.I. nr. 3410/2009 și nr. 3608/2009;
- programa școlară în vigoare, aprobată prin Ordin al ministrului educației, cercetării și tineretului nr. 3458 / 09.03.2004 - Limba latină, clasa a IX-a, ciclul inferior al liceului, curriculum diferențiat pentru filiera teoretică, profil umanist (1 oră pe săptămână); curriculum diferențiat pentru filiera vocațională, profil teologic, cultele romano-catolic și greco-catolic (2 ore pe săptămână).

După cum se poate lesne observa, programa școlară în vigoare datează cu mult dinainte de elaborarea planurilor-cadru aflate în uz. Iar conform notei de prezentare a programei, curriculumul școlar de Limba latină pentru clasa a IX-a a fost elaborat avându-se în vedere:

- curriculumul pentru limba latină, clasa a VIII-a - acesta nu mai este, însă, în vigoare, elevii nu au mai studiat latina în clasa a VIII-a, ci disciplina „Elemente de limbă latină și de cultură romanică” în clasa a VII-a.

- reperele specificate în OMECT nr. 5723/ 23.12. 2003 privind planurile-cadru pentru ciclul inferior al liceului, conform cărora această disciplină este reprezentată în curriculumul diferențiat (CD), după cum urmează: - la filiera teoretică, profil umanist, specializările Filologie și Științe sociale: 1 oră pe săptămână - la filiera vocațională, profil teologic, cultele romano-catolic și greco-catolic: 2 ore pe săptămână – nici aceste documente curriculare nu mai sunt în vigoare, numărul de ore de la profilul teologic fiind redus în actualele planuri-cadru la 1 oră/săptămână la cultul greco-catolic, disciplina studiindu-se și la cultul ortodox, la cel reformat, la penticostal și la teologie baptistă.

Profesorii trebuie să aibă în vedere aceste decalaje; actuala programă școlară de limbă latină de clasa a IX-a este construită pentru anul al II-lea de studiu (anul I fiind fosta clasă a VIII-a, unde nu se mai studiază în prezent limba latină); practic, din anul școlar 2021-2022 clasa a IX-a va constitui primul an de limbă latină (disciplina din clasa a VII-a „Elemente de limbă latină și de cultură romanică” nu are conținuturi similare cu fosta programă de clasa a VIII-a, elementele de gramatică nu sunt studiate sistematic, accentul fiind pus mai degrabă pe elementele de cultură și civilizație; există, de asemenea, și un decalaj de un an în care elevii nu au mai studiat elemente de limbă latină); în consecință, profesorii vor trebui să-și adapteze demersul didactic, introducând elementele lingvistice specifice limbii latine la nivel de începători.

Programa actuală de clasa a IX-a are structurate competențele generale după modelul specific limbilor moderne; ele sunt, în plus, excesive în raport cu actuala plajă orară, așa încât profesorul de limbă latină va trebui să-și propună să atingă în mod realist un număr mai mic de competențe (specifice, însă, limbii latine) și un volum mai redus de conținuturi.

Chiar dacă demersul didactic în planul achizițiilor lingvistice nu va avea în vedere, neapărat, realizarea unei punți cu noțiunile dobândite în clasa a VII-a, se vor putea, totuși, recupera și valorifica achizițiile elementelor de cultură și civilizație dobândite la disciplina *Elemente de limbă latină și de cultură romanică*.

1) Planificarea calendaristică

- profesorul de limbă latină de la clasa a IX-a va studia atent programa școlară din clasa a VII-a a disciplinei *Elemente de limbă latină și de cultură romanică* și va stabili care sunt elementele comune cu programa în vigoare de clasa a IX-a. Va ține seama de faptul că, în numeroase situații, această disciplină nu a fost predată de un profesor de limbă latină cu competențe lingvistice și că elevii și-au însușit, mai degrabă, elementele de cultură și civilizație; demersul didactic va insista, astfel, în limita plajei orare, pe aprofundarea, în primul rând, a noțiunilor de limbă specifice limbii latine.
- în primele 2-3 săptămâni profesorul va propune o evaluare inițială interdisciplinară care să verifice nivelul de cunoștințe specifice dobândirii unei limbi clasice (elemente de gramatică, noțiuni de istorie antică etc.); testul va evalua atât cunoștințele dobândite la disciplina *Elemente de limbă latină și de cultură romanică*, cât și achiziții de la discipline complementare.
- în urma testului inițial, se recomandă ca profesorul să-și alcătuiască planificarea în funcție de nivelul cunoștințelor elevilor din clasă și în mod realist, în raport cu conținuturile specifice disciplinei și plaja orară existentă, totul în concordanță cu anul I de studiu al limbii latine.

2) Evaluarea gradului de achiziție a competențelor din anul anterior

- în cazul disciplinei limba latină din clasa a IX-a, profesorul este pus în situația de a valorifica doar rudimentele de limbă latină (gramaticale și lexicale) achiziționate în clasa a VII-a. Indiferent de posibilele cunoștințe disparate ale unor elevi, achizițiile de limbă latină vor fi reluate progresiv de la nivel inițial, valorificându-se elementele de limbă latină predate în clasa a VII-a. Se va ține seama de intervalul de 1 an (clasa a VIII-a) în care disciplina nu a avut continuitate.
- regândirea programei de clasa a IX-a se va face mai degrabă în raport cu plaja orară existentă și nu atât în raport cu nivelul de cunoștințe al elevilor, acesta fiind prezumat de a fi unul de începător, elevii din clasa a IX-a provenind din școli gimnaziale în care disciplina din clasa a VII-a a fost predată cu accent diferit pe conținuturile de limbă și de civilizație.

- ținând seama de faptul că disciplina Limba latină are drept prim an de studiu clasa a IX-a (în clasa a VII-a *Elemente de limbă latină și cultură romanică* fiind o disciplină cu o programă diferită), sarcinile de evaluare la începutul clasei a IX-a vor fi minimale și vor verifica aspecte generale, preponderent lexicale și de cultură și civilizație.

3) Activități de învățare și sugestii metodologice

- având în vedere că elevii care vor studia disciplina *Limba latină* în clasa a IX-a nu au mai studiat-o în clasa a VIII-a, ci doar în clasa a VII-a cu o programă concepută diferit (*Elemente de limbă latină și cultură romanică*), profesorul va adapta activitățile de învățare și sugestiile metodologice ținând seama de acest context particular; se va ține seama, în primul rând, că în programa de clasa a VII-a nu este prevăzută o predare sistematică a gramaticii latine, ci sunt vizate preponderent achiziții de ordin lexical prin raportare la limba română și alte limbi moderne; profesorul va începe, deci, predarea sistematică a elementelor de gramatică, începând cu clasa a IX-a.

Se recomandă astfel:

- adaptarea activităților de învățare la competențele specifice vizate în vederea valorificării eficiente a conținuturilor programei
Ex. se va insista pe exerciții de traducere și retroversiune a unor propoziții / fraze scurte, respectându-se principiul gradualității, în vederea deprinderii tehnicii de traducere a unor enunțuri în limba latină; exercițiile de traducere vor fi dublate de achiziții lexicale explicate în raport cu limba română și alte limbi moderne; exercițiile de traducere sunt propuse în paralel cu explicații lexicale în vederea trezirii interesului pentru evoluția cuvintelor (etimologie, moștenire, împrumut).
- corelarea conceptuală cu activități de învățare utilizate la disciplina limba română sau la alte discipline
Ex. activitățile de învățare trebuie proiectate integrat, astfel încât elevii să înțeleagă, de exemplu, sensul cazurilor din limba latină, dar și evoluția către limba română / alte limbi moderne;
- crearea unor activități de învățare variate, astfel încât profesorul să poată opta, în funcție de specificul clasei, pentru un demers didactic personalizat.

Oferta de activități de învățare și de tipuri de exerciții defalcate pe competențe din programa actuală de clasa a IX-a constituie un reper în conturarea acestui demers, dar trebuie adaptată în funcție de cazul particular al fiecărei clase;

- adaptarea ponderii conținuturilor în funcție de plaja orară existentă și de nivelul inițial de achiziție al elevilor; profesorul va urmări nu cantitatea informațiilor transmise, ci calitatea actului didactic și nivelul de dezvoltare a competențelor elevilor; se va avea, deci, în vedere că numărul conținuturilor din actuala programă de clasa a IX-a este excesiv în raport cu plaja orară, iar profesorul va opera o selecție în funcție de cazul particular al fiecărei clase, fără a fi afectată coerența actului didactic și finalitățile didactice ale disciplinei

Ex. Pentru realizarea conținutului tematic și lingvistic se vor folosi inițial texte adaptate din metode consacrate internațional de limbă latină (e.g. Familia Romana, Cambridge Latin Course) și texte în original sau adaptate din Caesar, Sallustius, Ovidius pentru nivelul mediu al clasei; pentru excelență se pot adăuga Titus Livius și Vergilius;

- se va face o distincție clară între cunoștințele de bază și cele care presupun doar operaționalizarea lor în contexte date (cu suportul didactic la vedere), nu și memorarea acestora. Ex. se va insista, astfel, nu atât pe memorarea unor tabele de declinări / conjugări, cât pe capacitatea elevilor de a le folosi în contexte concrete în vederea atingerii competențelor specifice (traducerea unor fragmente de text);
- se vor introduce în plus metode moderne în activitatea de predare-învățare-evaluare din domeniul noilor tehnologii: platforme de învățare online (e.g. în Google classroom pot fi oferite elevilor sarcini de lucru: traduceri ale unor fragmente, exerciții de completare a unui text lacunar în limba latină), mijloace de comunicare cu elevul (în grupuri de lucru pe Whatsapp pot fi oferite imagini cu inscripții cu texte relevante pentru deprinderea unor noțiuni de vocabular), aplicații online cu rol educativ (e.g. Duolingo, Vice Verba, LingQ), rețele sociale (pagini dedicate limbilor și civilizațiilor clasice), resurse educaționale deschise: site-uri care promovează cultura clasică (mai multe variante sunt oferite la <https://www.cmuse.org/learn-latin-lessons-online/>), dicționare, hărți interactive, ghid / tur virtual al muzeelor, biblioteci virtuale ș.a.

- predarea conținuturilor de la limba latină (de ordin lingvistic, lexical, de civilizație, transmiterea unor valori) va fi constant raportată la înțelegerea lumii de azi și la folosul pe care elevii îl pot avea în înțelegerea și asumarea civilizației europene moderne prin raportare la cultura Antichității. Se va ține seama de formarea competențelor culturale și a celor transversale printr-o raportare constantă la componenta lingvistică a disciplinei;
- elevii din mediile defavorizate care nu au beneficiat de predarea disciplinei *Elementele de limbă latină și de cultură romanică* din clasa a VII-a vor fi sprijiniți de profesori printr-o învățare de tip remedial; vor primi indicații de lectură care să suplinească absența cunoștințelor elementare de mitologie și civilizație; în colaborare cu profesorul de română vor fi ajutați să-și însușească elemente de morfologie a gramaticii române, indispensabile pentru abordarea noilor conținuturi de la limba latină.

AUTORI:

ANCA ANUȘCĂ-POPA - Liceul Teoretic „Emil Racoviță”, Vaslui

DORICA COCA - Colegiul Național „A. T. Laurian”, Botoșani

ALEXANDRU DUDĂU - Liceul Teoretic „Gheorghe Șincai”, Cluj-Napoca

THEODOR GEORGESCU - Universitatea din București

ALINA-ADRIANA IACOBUT - Liceul Teoretic Carei

MIRELA NAZÂRU - Colegiul Național „Dr. Ioan Meșotă”, Brașov